

שם השיעור: "Who split apart the Sea of Reeds, His steadfast love is eternal" - Revelation and Human Endeavor at the Splitting of the Sea

שם המרצה: Rabbanit Esti Rosenberg

1. ארבעה עמדו על הים / [רבי אברהם אבן עזרא](#)

ארבעה עמדו על הים,
צור וציר צאן וצָר;
צָר הציק לצאן,
וצאן צָעק לציר,
וציר חנן לצור,
וצור צָה לציר:
צא וחלץ צאני מיד צָר;
צָה צור ישענו,
פצו פה קהלנו,
ואמרו, יי מלכנו
הוא יושיענו
צור ישְׂרָאֵל.

מְרַחֵק
לְ דָבָר נִרְאָה נִסֵּי
אֶבֶל מְקֻרֹב גַּם נִסֵּי לֹא נִרְאָה כֶּהָ.
אֶפְלוּ מִי שֶׁעָבַר בֵּינָם-סוּף בְּבִקְיַעַת הַיָּם
רִאָה רַק אֶת הַגֵּב הַמְזִיזֵ שֶׁל הַהוֹלֵךְ לְפָנָיו
וְאֵת נוֹעַ יְרֵכָיו הַגְּדוֹלוֹת

יהודה עמיחי

2. שמות פרק יד

(י) ופרעה הקריב וישאו בני ישראל את עיניהם והנה מצרים נסע אחריהם וייראו מאד ויצעקו בני ישראל אל-ה':

(יא) ויאמרו אל-משה המבלי אין קברים במצרים לקחתנו למות במדבר מה-זאת עשית לנו להוציאנו ממצרים:

(כב) ויבאו בני ישראל בתוך הים ביבשה והמים להם חומה מימינם ומשמאלם:

(כט) ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים והמים להם חמה מימינם ומשמאלם:

3. רמב"ן יד, י':

"וייראו מאד ויצעקו בני ישראל אל ה' ויאמרו אל משה המבלי אין קברים במצרים" – איננו נראה כי בני אדם הצועקים אל ה' להושיעם יבעטו בישועה אשר עשה להם ויאמרו כי טוב להם שלא הצילם אבל הנכון שנפרש כי היו כתות והכתוב יספר כל מה שעשו כלם אמר כי הכת האחת צועקת אל ה' והאחת מכחשת בבניאו ואינה מודה בישועה הנעשית להם ויאמרו כי טוב להם שלא הצילם ועל זאת כתוב וימרו על ים בים סוף ([תהלים קוז](#)) ולכך יחזיר הכתוב "בני ישראל" פעם אחרת ויצעקו בני ישראל אל ה' כי הטובים בהם צעקו אל ה' והנשארים מרו בדברו ולכך אמר אח"כ (להלן פסוק לא) וייראו העם את ה' ויאמינו בה' ובמשה עבדו לא אמר "וייראו ישראל את ה' ויאמינו" אבל אמר "העם" כי "בני ישראל" שם ליחידים ו"העם" שם להמון וכן וילווה העם

ואפשר עוד לומר כי היו העם מאמינים בה' ומתפללים אליו להצילם אבל במשה נכנס ספק בלבם פן יוציאם למשול עליהם ואע"פ שראו האותות והמופתים חשבו שעשה אותם בדרך חכמה או שהשם הביא עליהם המכות ברשעת הגוים כי אלו חפץ השם ביציאתם לא היה פרעה רודף אחריהם

ימי עיון בתנ"ך תשפ"ב

ואונקלוס תרגם בבאן ויצעקו וצעיקו עשאו ענין תרעומת לומר שלא התפללו אבל היו מתרעמים לפניו על שהוציאם ממצרים כלשון ויצעקו אל פרעה לאמר למה תעשה כה לעבדיך...

4. ילקוט שמעוני רמז רלג

ארבע כתות נעשו ישראל על הים אחת אומרת נפול לים. ואחת אומרת נחזור למצרים. ואחת אומרת נעשה מלחמה כנגדן. ואחת אומרת נצווה כנגדן. זו שאומרת נפול לים נאמר להם התיצבו וראו. זו שאומרת נחזור למצרים נאמר להם כי אשר ראיתם. זו שאומרת נעשה מלחמה כנגדן נאמר להם ה' ילחם וזו שאומרת נצווה כנגדן נאמר להם ואתם תחרישון:

5. ילקוט שמעוני רמז רלד:

ויבואו בני ישראל בתוך הים ביבשה. ר' מאיר אומר בלשון אחד. ר' יהודה אומר בלשון אחר. ר' מאיר אומר כשעמדו שבטים על הים זה אומר אני ארד וזה אומר אני ארד ומתוך שהן עומדין וצוהבין קפץ שבט בנימין וירד לים תחלה שנאמר שם בנימין צעיר רודם אל תקרי רודם אלא רד ים.

ר' יהודה אומר כשעמדו ישראל על הים זה אמר איני יורד וזה אמר איני יורד שנאמר סבבוני בכחש אפרים וגו'. מתוך שהיו עומדין ונוטלין עצה קפץ נחשון בן עמינדב ונפל לגלי הים עליו...

6. מדרש רבה, שמות פרשה כד':

שנאמר (ש"ב ז, כג) אשר פדית לך ממצרים גוים ואלהיו וכן הוא אומר (תהלים קנ"ז) וימרו על ים בים סוף מהו שני פעמים אלא על הים המרו שלא היו רוצים לירד אלולי שבט יהודה שקפץ תחלה וקדש שמו של הקדוש ברוך הוא שנאמר (שם קיד, א-ב) בצאת ישראל ממצרים היתה יהודה לקדשו ובים סוף מנין שהמרו אלא כיון שירדו לתוך הים היה מלא טיט שהיה עד עכשיו לח מן המים והיה בו כמין טיט שנאמר (חבקוק ג, טו) דרכת בים סוסיך חומר מים רבים והיה אומר ראובן לשמעון במצרים בטיט ובים.

7. אבות דרבי נתן, פרשה לג'

בשעה שעמדו אבותינו על הים, אמר להם משה: קומו, עברו. אמרו לו, לא נעבור עד שנראה הים נקבים נקבים.

נטל משה מטהו והכה על הים ונעשה הים נקבים נקבים שנאמר, (חבקוק ג) "נקבת במטיו ראש פרזיו".

אמר להם משה: קומו, עברו. אמרו לו: לא נעבור עד שנעשה הים בקעה לפנינו.

נטל משה את המטה והכה על הים ונעשה לפניהם בקעה, שנאמר, (תהלים עח) "בקע ים ויעבירם" ונאמר (ישעיה סג) "כבהמה בבקעה תרד".

אמר להם משה: קומו, עברו. אמרו: לא נעבור עד שנעשה לפנינו גזרים גזרים.

נטל משה את המטה והכה על הים ונעשה לפניהם גזרים גזרים, שנאמר, (תהלים קלו) "לגזור ים סוף לגזרים".

אמר להם משה: קומו, עברו. אמרו: לא נעבור עד שנעשה לפנינו חומר.

נטל משה המטה והכה הים ונעשה לפניהם טיט שנאמר, (חבקוק ג) "דרכת בים סוסיך חומר מים רבים".

אמר להם משה: קומו, עברו. אמרו: לא נעבור עד שיעשה לפנינו מדבר.

נטל משה את המטה והכה על הים שנאמר, (תהלים קו) "ויוליכם בתהומות כמדברי".

אמר להם משה: קומו, עברו. אמרו: לא נעבור עד שיעשה לפנינו פירורים פירורים.

ימי עיון בתנ"ך תשפ"ב

נטל משה את המטה והכה על הים שנאמר, (שם עד) "אתה פוררת בעזך ים".
אמר להם משה: קומו, עברו. אמרו: לא נעבור עד שיעשה לפנינו סלעים סלעים.
נטל המטה והכה על הים ונעשה סלעים סלעים, שנאמר, (שם) "אתה שברת ראשי תנינים על המים" והיכן
משברין ראשי תנינים, הוי אומר ראשי תנינים אין משתברין אלא על הסלעים.
אמר להם משה: קומו, עברו. אמרו: לא נעבור עד שיעשה לנו יבשה,
נטל משה את המטה והכה על הים ונעשה יבשה. שנאמר, (שם סו) "הפך ים ליבשה" ואומר (שמות יד) "ובני
ישראל הלכו ביבשה בתוך הים".
אמר להם משה: קומו, עברו. אמרו: לא נעבור עד שיעשה לפנינו חומות.
נטל משה את המטה והכה על הים ונעשה חומות. שנאמר, (שם יד) והמים להם חומה מימינם ומשמאלם.
אמר להם משה: קומו, עברו. אמרו: לא נעבור עד שיעשו לפנינו נאדות.
נטל משה את המטה והכה על הים ונעשה נאדות. שנאמר, (שם טו) נצבו כמו נד נוזלים. ומים שבין הגזרים
ירדה אש וליחכתו, שנאמר, (ישעיה סד) "כקדוח אש המסים מים תבעה אש להודיע שמך לצריך". והיו
הנודות מושכין שמן ודבש לתוך פיהן של תינוקות והן יונקין מהם שנאמר, (דברים לב) "ויניקהו דבש
מסלע".
ויש אומרים, היה יוצא להם מים חיים מן הים ושותין בתוך הגזרים, לפי שמימי הים מלוחים הם, שנאמר
"נוזלים", ואין נוזלים אלא מתוקים, שנאמר, (שיר ד) "באר מים חיים ונוזלים מן לבנון". וענני כבוד
למעלה מהם שלא ישלוט בהם השמש. ועברו ישראל כן כדי שלא יצטערו.

8. פסחים קיח:

וימרו על ים בים סוף מלמד שהמרו ישראל באותה שעה ואמרו כשם שאנו עולין מצד אחד כך מצריים עולים
מצד אחר אמר לו הקב"ה לשר של ים פלוט אותן ליבשה אמר לפניו רבש"ע כלום יש עבד שנותן לו רבו מתנה
וחוזר ונוטל ממנו אמר לו אתן לך אחד ומחצה שבהן אמר לו רבש"ע יש עבד שתובע את רבו אמר לו נחל
קישון יהא לי ערב מיד פלט אותן ליבשה ובאו ישראל וראו אותן שנאמר ([שמות יד, ל](#))

9.

לא האמנתי
בעמדי על גדת הנהר,
הרחב והסוחף,
שאעבור גשר זה,
הקלוע מקנה דק, שביר
קשור בסיבים.
פסעתי קל כפרפר
וכבד כפיל,
הלכתי בוטח כרקדן
ומתנווד כעיור.
לא האמנתי שאעבור את הגשר הזה.
ובעמדי כעת בגדה השנייה,
איני מאמין שעברתי אותו

ליאופולד סטאף

ימי עיון בתנ"ך תשפ"ב

